

การวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรม การใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒตามแนวทางทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน

AN ANALYSIS OF THE STRUCTURAL CASUAL RELATIONSHIP OF ELECTRONIC JOURNAL OF GRADUATE STUDIES PROGRAM SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY ACCORDING TO THE THEORY OF PLANNED BEHAVIOR

กมลวรรณ ประภาศรีสุข^{1*} เสกสรรค์ ทองคำบรรจง² ระวีวรรณ พันธุ์พานิช²
Kamonwan Prapasrisuk^{1*}, Sakeson Tongkhambanchong², Raweewan Panpanich²

¹สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹Department of Educational Research and Statistics, Faculty of Education, Srinakharinwirot University,
Thailand.

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

²Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Thailand.

*Corresponding author, E-mail: mayko66@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของพฤติกรรม การใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และความสามารถของปัจจัยสาเหตุที่ร่วมกันอธิบายพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา 2) เพื่อศึกษาขนาดของผลกระทบในปัจจัยเชิงสาเหตุแต่ละปัจจัยที่มีต่อพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนิสิตหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ประกอบด้วย นิสิตระดับปริญญาเอก และนิสิตระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่กำลังศึกษาในภาคต้น ปีการศึกษา 2554 จำนวน 4 คณะ จำนวน 615 คน เป็นนิสิตปริญญาโท 495 คน และนิสิตปริญญาเอก 110 คน ซึ่งได้มาจากเทคนิคการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 8 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามพฤติกรรม การใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ แบบสอบถามวัดเจตนาเชิงพฤติกรรมในการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ แบบสอบถามวัดทัศนคติเกี่ยวกับการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ แบบสอบถามวัดความเชื่อและการประเมินความเชื่อเกี่ยวกับการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ แบบสอบถามวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ แบบสอบถามวัดความเชื่อเกี่ยวกับทัศนคติของกลุ่มอ้างอิงและแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ แบบสอบถามวัดการรับรู้ความสามารถในการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ แบบสอบถามวัดความเชื่อเกี่ยวกับปัจจัยควบคุม และการรับรู้อำนาจของปัจจัยควบคุมในการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.894, 0.820, 0.916, 0.672, 0.872, 0.888, 0.752, 0.911 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น (Linear Structural Equation Modeling: SEM) ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า

1. โมเดลสาเหตุของพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 562.27$, $df = 246$, $p\text{-value} > 0.05$, $\chi^2/df = 2.286$, $RMSEA = 0.046$, $SRMR = 0.0344$, $GFI = 0.936$, $AGFI = 0.902$, $CN = 327.261$)

2. พฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ ได้รับผลกระทบรวม (Total Effect) สูงสุดจากการรับรู้ความสามารถในการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (PBC) รองลงมาคือ เจตนาเชิงพฤติกรรมในการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (I) เท่ากับ 0.604 และ 0.543 ตามลำดับ และได้รับผลกระทบทางตรง (Direct effect) จากเจตนาเชิงพฤติกรรมในการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (I) สูงสุด รองลงมาคือการรับรู้ความสามารถในการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (PBC) เท่ากับ 0.543 และ 0.353 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังได้รับผลกระทบทางอ้อม (Indirect Effect) จากการรับรู้ความสามารถในการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (PBC) สูงที่สุด รองลงมาคือทัศนคติเกี่ยวกับการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (AB) ซึ่งตัวแปรทั้ง 2 ตัวได้ส่งผลกระทบทางอ้อมมายังพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยผ่านเจตนาเชิงพฤติกรรมในการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ และมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.251 และ 0.211 ตามลำดับ โดยที่ตัวแปรแฝงเชิงสาเหตุทั้ง 3 ตัวร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ ได้ร้อยละ 73.300

คำสำคัญ: พฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน

Abstract

The objective of this research as following 1) To learn the consistency of a cause model relate to electronic journal of graduate studies program developed by Empirical data and the cooperated ability to predict on electronic journal of graduate studies program 2) To determine the scale of each cause factor contributed to electronic journal of graduate studies program.

The sample group using in this research are graduate studies program of Srinakharinwirot University attending in first semester of 2554 for 615 persons with sampling by Multi-stage Random technique. The research was precheded through the questionnaires, which were created according to the Theory of Planned Behavior, comprising with 8 subjects; a questionnaire to study electronic journal Behavior, a questionnaire to study Behavioral Intention, a questionnaire to study Attitude toward electronic journal, a questionnaire to study Beliefs and Beliefs evaluation of electronic journal, a questionnaire to study Subjective Norm of electronic journal, a questionnaire to study Normative Belief and Motivation to comply with electronic journal, a questionnaire to study Perceived behavioral control, a questionnaire to study Control beliefs and Received power of control factors in electronic journal. Reliability of each questionnaire was 0.894, 0.820, 0.916, 0.672, 0.872, 0.888, 0.752 and 0.911 respectively. The data were analyzed by using Linear Structural Equation Modeling (SEM) analysis technique. This research shows the results as follows.

1) Causal model of electronic journal of graduate studies program to the empirical data ($\chi^2 = 562.27$, $df = 246$, $p\text{-value} > 0.05$, $\chi^2/df = 2.286$, $RMSEA = 0.046$, $SRMR = 0.0344$, $GFI = 0.936$, $AGFI = 0.902$, $CN = 327.261$)

2) Electronic journal behavior was most effect by Perceived behavioral control, Secondly is caused by Behavioral Intention, Perceived behavioral control and Attitude toward electronic journal. The total effects is valued 0.604, 0.543 respectively. And perceived was most direct effects by Behavioral Intention, Secondly is Perceived behavioral control and Attitude toward electronic journal. These three indirect effects send to electronic journal behavior by past Behavioral Intention. These three Cause Latent Variables mutually show Between-Group Variance of electronic journal behavior as 73.300 percent. Subjective Norm

Keywords: Electronic journal, Structural Casual Relationship, Theory of Planned Behavior

บทนำ

ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว เราสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้อย่างหลากหลายและทันทั่วถึง ทั้งนี้เกิดจากการมีสื่อหลายรูปแบบที่ช่วยให้เราเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะข่าวสารด้านวิชาการที่มีความจำเป็นต่อนิสิตนักศึกษาครูอาจารย์อย่างมาก ในการเป็นแหล่งความรู้เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน การทำงาน การทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งรูปแบบทางสื่อที่ตีพิมพ์ในด้านวิชาการ ที่สำคัญคือ “วารสาร” ซึ่งเป็นสิ่งพิมพ์ที่นับว่าเป็นแหล่งข้อมูล ความรู้ ความคิดที่ทำให้ผู้อ่านได้ทราบความเคลื่อนไหวและพัฒนาการของวิทยาการสาขาต่างๆ ซึ่งเกิดจากการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ทฤษฎี แนวโน้มความคิดเห็น ข่าว ข้อมูลสถิติ ประกาศ จดหมายโต้ตอบ การโฆษณาผลิตภัณฑ์หรือบริการ รวมทั้งเทคโนโลยีต่างๆ ในสาขาวิชาซึ่งต้องการความรู้ใหม่ๆ เช่น สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี [1] โดยวารสารถือเป็นสิ่งพิมพ์ที่นำเสนอเรื่องราวใหม่ๆ ได้ทันทั่วถึง ก่อนที่จะมีการจัดพิมพ์ในรูปแบบหนังสือหรือสื่อสารสนเทศอื่นๆ ดังนั้นสารสนเทศที่ได้รับจากวารสารจึงมีความทันสมัย ประกอบกับมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

การพิมพ์เกิดเป็นอุตสาหกรรมและบริการใหม่ๆ ด้านสารสนเทศที่มากขึ้นกว่าเดิม สื่อสารสนเทศมีบทบาทในการนำเสนอความรู้ที่ทันสมัยมากขึ้นจากเดิมที่เป็นการอ่านวารสารในลักษณะวารสารแบบพิมพ์ กลายเป็นสามารถอ่านได้ทางออนไลน์ที่เรียกว่า วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Journals)

วารสารอิเล็กทรอนิกส์ เป็นสื่อสารสนเทศที่มีบทบาท และมีความสำคัญยิ่งต่อการนำเสนอความรู้ที่ทันสมัย ผลการศึกษาค้นคว้าใหม่ๆ ผลงานวิจัยและบทความทางวิชาการต่างๆ สามารถจัดพิมพ์เผยแพร่ได้อย่างรวดเร็ว และกว้างขวางกว่าหนังสือและวารสารที่มีรูปแบบเป็นกระดาษ สำนักพิมพ์ไม่ต้องจัดพิมพ์ใหม่ และจัดส่งทางไปรษณีย์ โดยแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ คือ วารสารในรูปแบบซีดี-รอม (CD-ROM) ระบบออนไลน์ (Online) และระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Network) ซึ่งผู้ใช้สารสนเทศทั่วไป นักวิชาการ นักวิจัย อาจารย์และนักศึกษา ในมหาวิทยาลัยต่างๆ และชุมชนแห่งการเรียนรู้ทั่วโลกสามารถเข้าถึง และค้นคว้าสารสนเทศในวารสารรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ตามที่เลือกได้ เช่น ดัชนี บทคัดย่อ เนื้อหาฉบับเต็ม พร้อมภาพกราฟิก ตาราง และสื่อผสมอื่น [2] นอกจากนี้ยังสามารถเข้าถึงสารนิเทศได้รวดเร็ว

ในเวลาเดียวกันหลายคนโดยไม่จำกัดเวลา และสถานที่ที่สามารถจัดหาได้เมื่อต้องการ (Acquisition on Demand) และมีบริการจัดส่งบทความ (Document Delivery) เมื่อมีผู้ต้องการสั่งซื้อทาง E-mail หรือ Fax หรืออื่นๆ ได้ตามต้องการ วารสารอิเล็กทรอนิกส์จึงถือเป็นพัฒนาการของวารสารที่ทันสมัยที่สุดในปัจจุบัน

สำหรับในสถานศึกษานั้น วารสารอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้เข้ามามีบทบาทเป็นสื่อในการเรียนการสอนด้วย ดังที่สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้มีการจัดให้บริการวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งยังให้นักศึกษา ครูอาจารย์สามารถเข้าไปสืบค้นบทความวารสารอิเล็กทรอนิกส์ได้หลากหลายสาขาตามความต้องการในฐานข้อมูลออนไลน์ได้แก่สาขาวิทยาศาสตร์ สาขาจิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์ สหสาขาวิชา สาขาแพทยศาสตร์ สาขาทันตแพทยศาสตร์ สาขาการศึกษา ยกตัวอย่างเช่น ACM Digital Library เป็นฐานข้อมูลที่มีเนื้อหาครอบคลุมทางด้านคอมพิวเตอร์ รวบรวมจากเอกสารฉบับเต็มจากวารสาร H.W.Wilson เป็นฐานข้อมูลที่มีเนื้อหาครอบคลุมทางด้านการศึกษาจากวารสารต่างๆ อย่างน้อยตั้งแต่ปี ค.ศ. 1996 ถึงปัจจุบัน IEEE/IEE เป็นฐานข้อมูลวารสารมีเอกสารฉบับเต็มจำนวนมากกว่า 12,000 รายการ ซึ่งเป็นวารสาร รายงานการประชุม และเอกสารมาตรฐานตั้งแต่ปี ค.ศ. 1988 ถึงปัจจุบัน เป็นต้น

เมื่อพิจารณาจากการบอกรับวารสารอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จะเห็นได้ว่าทางมหาวิทยาลัยได้ให้ความสำคัญต่อวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ที่ถือเป็นสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ และคุณค่าต่อครูอาจารย์ และนิสิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อเป็นประโยชน์ในการมีส่วนช่วยให้ครูอาจารย์ และนิสิตสามารถหาข้อมูลความรู้ข่าวสารที่ทันสมัย และครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการทราบเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน การทำรายงาน การทวิวิจัย จึงกล่าวได้ว่าวารสารอิเล็กทรอนิกส์เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการหาความรู้

อย่างไรก็ตาม ยังพบว่ามีอาจารย์และนิสิตที่ไม่เลือกใช้อารสารอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้เนื่องจากเห็นว่ามีความไม่สะดวกสบายในการใช้ ดังที่ Chan ได้สรุปปัญหา และอุปสรรคในการใช้อารสารอิเล็กทรอนิกส์ไว้ได้แก่ ปัญหาอุปสรรคด้านเทคโนโลยีที่มีความไม่พร้อมในด้านอุปกรณ์ และระบบเครือข่ายที่มีคุณภาพ ปัญหาอุปสรรคด้านสังคมและวัฒนธรรมที่ทำให้ยากต่อการนำติดตัวไปตามที่ต่างๆ และไม่สะดวกเหมือนวารสารตีพิมพ์ ปัญหาอุปสรรคด้านเศรษฐศาสตร์ อันเนื่องจากการจัดเก็บหรือพิมพ์วารสารอิเล็กทรอนิกส์มีราคาแพง วิธีการกำหนดราคาค่าธรรมเนียมบอกรับของผู้จัดจำหน่ายยุ่งยากมาก และมีขีดจำกัด [2] สิ่งเหล่านี้อาจเป็นสิ่งกีดกันในการเข้าใช้อารสารอิเล็กทรอนิกส์ได้ ดังเช่นงานวิจัยของอัมพร ขาวบาง ที่กล่าวว่า การไม่ใช้อารสารอิเล็กทรอนิกส์ของอาจารย์สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหิดล ร้อยละ 13.18 มีเหตุผลที่ไม่ใช่ คือ ความไม่สะดวกในการใช้คอมพิวเตอร์ หรืออินเทอร์เน็ต [3]

ดังนั้นจากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ประกอบกับการศึกษาในงานวิจัยที่เคยมีผู้วิจัยมาแล้ว ส่วนใหญ่พบว่า เป็นการศึกษาพฤติกรรมการใช้อารสารอิเล็กทรอนิกส์ของครูอาจารย์ แต่ยังไม่พบว่ามีการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการใช้อารสารอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการใช้อารสารอิเล็กทรอนิกส์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของไอเซน (Theory of Planned Behavior) (Ajzen. 1988) ซึ่งเป็นบทขยายของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (A Theory Reasoned Action) ของไอเซน และฟิชไบน์ [4] มาใช้เป็นกรอบในการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้อารสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีข้อตกลงว่า พฤติกรรมของบุคคลถูกกำหนดมาจากเจตนา

ที่จะปฏิบัติเป็นสำคัญ โดยมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ เจตคติของบุคคลที่มีต่อพฤติกรรม การคล้อยตาม กลุ่มอ้างอิง และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม โดยผลการศึกษาขึ้นจะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุงแก้ไข และส่งเสริมพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ให้ใกล้ชิดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และความสามารถของปัจจัยสาเหตุที่ร่วมกันอธิบายพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา
2. เพื่อศึกษานาถของผลกระทบในปัจจัยเชิงสาเหตุแต่ละปัจจัยที่มีต่อพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือนิสิตหลักสูตรบัณฑิตศึกษาประกอบด้วยนิสิตระดับปริญญาเอก และนิสิตระดับปริญญาโท ภาคต้น ปีการศึกษา 2554 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 3,529 คน เป็นนิสิตปริญญาโท 2,870 คน และนิสิตปริญญาเอก 659 คน จำนวน 13 คณะ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือนิสิตระดับปริญญาเอก และนิสิตระดับปริญญาโท ภาคต้น ปีการศึกษา 2554 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 4 คณะ มีจำนวนทั้งสิ้น 615 คน เป็นนิสิตปริญญาโท 495 คน และนิสิตปริญญาเอก 110 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวการสร้างของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของไอเซน (Theory of Planned Behavior) [4] จำนวน 8 ฉบับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (B) มี 16 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.270-0.814 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.894

2) แบบสอบถามเจตนาเชิงพฤติกรรมที่มีต่อการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (I) มี 6 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.692-0.787 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.906

3) แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (AB) มี 8 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.595-0.868 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.916

4) แบบสอบถามความเชื่อและแบบประเมินความเชื่อเกี่ยวกับการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ ($\sum S_{be}$) มี 5 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.312-0.597 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.672

5) แบบสอบถามการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (SN) มี 5 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.585-0.771 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.872

6) แบบสอบถามความเชื่อเกี่ยวกับทัศนคติของกลุ่มอ้างอิงและแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ในการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ ($\sum SN_{BMC}$) มี 5 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.668-0.793 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.888

7) แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (PBC) มี 6 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.256-0.705 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.752

8) แบบสอบถามความเชื่อเกี่ยวกับปัจจัยควบคุมและการรับรู้อำนาจของปัจจัยควบคุมในการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ ($\sum SCP_i$) มี 6 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.636 - 0.840 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.911

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงคณบดีของแต่ละคณะในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนิสิตที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากนิสิตที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา สถานที่เก็บรวบรวมข้อมูล

3. จัดเตรียมแบบสอบถามให้มีจำนวนมากกว่าจำนวนนิสิตที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 20 เพื่อป้องกันการไม่ตอบกลับหรือการตอบข้อมูลไม่สมบูรณ์ของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อถึงกำหนดวันเวลาที่นัดหมายผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4. นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วน แล้วคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หลังจากคัดเลือกแล้วได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 615 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.615 ของกลุ่มตัวอย่างที่เก็บจริงจำนวน 650 ฉบับ

5. นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ค่าทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานและรายงานผลการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยการหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่า (Error of Estimate)

2. วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างโมเดลสมมติฐานตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงเส้น (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อวิเคราะห์โมเดลตามสมมติฐานที่กำหนดและค่าสถิติสำคัญที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัย

1. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลโครงสร้าง พบว่า โมเดลตามทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าสถิติและค่าดัชนีต่างๆ ส่วนใหญ่มีค่าที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้ $\chi^2 = 562.27$, $df = 246$, $p\text{-value} > 0.05$, $\chi^2/df = 2.286$, $RMSEA = 0.046$, $SRMR = 0.0344$, $GFI = 0.936$, $AGFI = 0.902$, $CN = 327.261$

2. ผลการศึกษาผลกระทบทางตรง (Direct Effect) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Effect) และผลกระทบรวม (Total Effect) พบว่าตัวแปรเชิงสาเหตุในสมการโครงสร้างทางทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน สามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ ได้ร้อยละ 73.30 โดยปัจจัยที่มีผลกระทบรวมพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ มากที่สุดคือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง (PBC) รองลงมาคือ เจตนาเชิงพฤติกรรม (I) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.604 และ 0.543 ตามลำดับ และปัจจัยที่มีผลกระทบทางตรงต่อพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ มากที่สุดคือ เจตนาเชิงพฤติกรรม (I) รองลงมาคือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง (PBC) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.543 และ 0.353 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยที่มีผลกระทบทางอ้อมต่อพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ มากที่สุดคือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง (PBC) รองลงมาคือ ทักษะคิดต่อการใช้

วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (AB) ซึ่งตัวแปรทั้ง 2 ตัว ได้ส่งผลกระทบต่อทางอ้อมมายังพฤติกรรม การใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยผ่านเจตนาเชิงพฤติกรรม และมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.251 และ 0.211 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

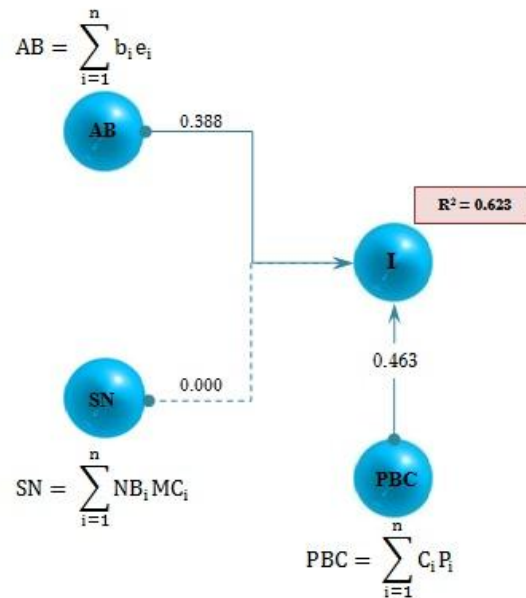
การอภิปรายผลมุ่งเน้นความสำคัญของการทดสอบทฤษฎี และทดสอบความสามารถในการอธิบายพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ตามกรอบทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนในภาพรวม เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อที่ 1 และ 2 โดยรายละเอียดมีดังนี้

การศึกษารูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรเชิงสาเหตุต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ตามกรอบทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีนี้เป็นกรอบแนวคิดเชิงสมมติฐานในการอธิบายพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา จากผลการวิเคราะห์รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรเชิงสาเหตุต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ ตามแนวทางทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน พบว่ารูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการปรับรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์โดยยอมให้ความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันได้ ซึ่งส่งผลให้ข้อมูลตามสภาพความเป็นจริงนั้น สอดคล้องกับข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติวิเคราะห์ และผลการวิเคราะห์มีความถูกต้องมากขึ้น [5] ประกอบกับการพิจารณาเกณฑ์ค่าสถิติ และค่าดัชนีต่างๆ คือ ค่าสถิติไค-สแควร์ จำนวนองศาอิสระ (Degree of freedom: df) ค่า RMSEA ค่า SRMR ค่า GFI ค่า AGFI และ ค่า CN [5] ภายหลังจากการปรับโมเดลส่งผลให้โมเดลที่ทำการปรับแล้ว มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ในทุกกลุ่มประชากรซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 นอกจากนี้ผลการวิจัย พบว่า ตัวแปรเชิงสาเหตุหลักตามกรอบทฤษฎีทั้ง 3 ทฤษฎี ได้แก่ เจตนาเชิงพฤติกรรม ทักษะคิดต่อการใช้อีวารสารอิเล็กทรอนิกส์ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรม การใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาในภาพรวมได้ร้อยละ 73.30

จากผลการวิจัยที่พบว่าพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ได้รับอิทธิพลทางตรงจากเจตนาเชิงพฤติกรรม และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม และทักษะคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม โดยผ่านเจตนาเชิงพฤติกรรม สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ทักษะคิดที่มีต่อพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (AB) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง (PBC) สามารถอธิบายเจตนาเชิงพฤติกรรมหรือความตั้งใจที่จะใช้อีวารสารอิเล็กทรอนิกส์ได้ร้อยละ 62.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (SN) นั้นไม่ส่งผลต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมหรือความตั้งใจที่จะใช้อีวารสารอิเล็กทรอนิกส์

ภาพที่ 1 แสดงอิทธิพลทางตรงของทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ (AB) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง (PBC) ที่มีต่อเจตนาเชิงพฤติกรรม (I)

ทั้ง 2 ตัวแปรส่งผลกระทบทางตรงต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมด้วยขนาดอิทธิพลต่างๆ กัน โดยการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองส่งผลกระทบทางตรงต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมสูงที่สุด ($\beta = 0.463$) รองลงมาคือ ทัศนคติต่อการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ ($\beta = 0.388$) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของฟิชไบน์และไอเซน [6] ที่ว่าทัศนคติและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเป็นตัวแปรที่สามารถทำนายเจตนาเชิงพฤติกรรมได้ โดยพฤติกรรมบางพฤติกรรมอาจถูกกำหนดโดยทัศนคติที่มีต่อการประกอบพฤติกรรมมากกว่าการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง แต่บางพฤติกรรมอาจได้รับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมากกว่าทัศนคติที่มีต่อการประกอบพฤติกรรม แต่บางพฤติกรรมอาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทั้งสองใกล้เคียงกัน และจากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของไอเซน [7] เชื่อว่านอกจากทัศนคติและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงแล้วยังเชื่อว่าการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองมีความหมายในแง่ใจสำหรับเจตนาด้วย

กล่าวคือบุคคลที่มีความเชื่อว่าตนมีความสามารถหรือมีโอกาสที่จะกระทำพฤติกรรมหนึ่งพฤติกรรมใดนั้นย่อมมีเจตนาที่หนักแน่นที่จะกระทำพฤติกรรม แต่ถ้าบุคคลมีความเชื่อว่าตนไม่มีความสามารถหรือไม่มีโอกาสที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นๆ ก็ย่อมไม่มีเจตนาที่หนักแน่นที่จะกระทำพฤติกรรม

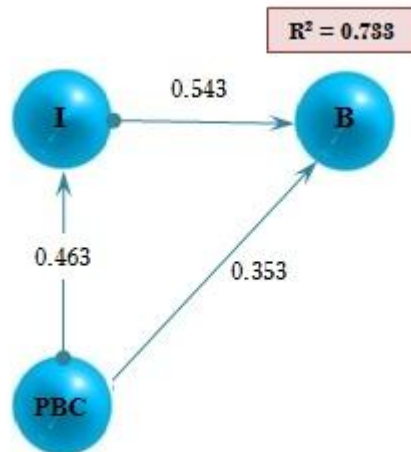
เมื่อพิจารณาตามผลการวิจัยแล้วอาจกล่าวได้ว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตที่อยู่ในระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งมีความจำเป็นต้องใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์เพราะเป็นสื่อสารสนเทศที่มีบทบาทในการนำเสนอความรู้ที่ทันสมัย ผลการศึกษาค้นคว้าใหม่ๆ ผลงานวิจัย และบทความทางวิชาการต่างๆ ซึ่งผู้ใช้สามารถเข้าถึง และค้นคว้าสารสนเทศในวารสารรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ตามที่ต้องการได้ [2] ดังเห็นได้จากผลของความเชื่อเด่นชัดที่ได้ทำการสำรวจว่าปัจจัยที่สนับสนุน/เห็นด้วยหรือปัจจัยที่คัดค้าน/ไม่เห็นด้วยต่อการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ พบว่าปัจจัย ที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการใช้อีวารสารอิเล็กทรอนิกส์ เป็นอันดับแรกคือความจำเป็นต้องใช้เพื่อการทำรายงานการทำวิจัย

การสอน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของวราพรรณ อภิศุภะโชค [8] ที่กล่าวไว้ว่านักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์เพื่อติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ โดยส่วนใหญ่ใช้วารสารภาษาอังกฤษผ่านการสืบค้นจากฐานข้อมูลออนไลน์ของห้องสมุด ส่วนของวารสารที่ใช้คือ บทความวิชาการ และบทความวิจัย และสอดคล้องกับข้อมูลของ เสาวนีย์ ศิริบำรุงสุข [9] ที่กล่าวไว้ว่านักศึกษาใช้ฐานข้อมูลเพื่อการทำวิทยานิพนธ์และทำรายงาน ส่วนใหญ่สืบค้นข้อมูลที่คณะ/ภาควิชา และเรียนรู้การสืบค้นด้วยตนเอง โดยพึงพอใจบริการฐานข้อมูลในเรื่องความทันสมัยของข้อมูล การเข้าถึงระยะไกล และการสืบค้นได้ตลอด 24 ชั่วโมง ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นจึงมีความสมเหตุสมผลที่ว่า การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง มีผลกระทบทางตรงต่อเจตนาหรือความตั้งใจ และมีผลกระทบทางอ้อมต่อพฤติกรรมด้วยขนาดอิทธิพลที่สูงกว่าตัวแปรเชิงสาเหตุด้านอื่นๆ

จากผลการวิจัยที่พบว่าตัวแปรการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงไม่ส่งผลต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมหรือความตั้งใจที่จะใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ อาจเป็นเพราะปัจจัยทางสังคมไม่ได้มีอิทธิพลทั้งทางด้านสนับสนุน หรือคัดค้านให้เกิดพฤติกรรมหรือความตั้งใจที่จะใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ สอดคล้องกับทฤษฎีของไอเซน [7] ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญเชิงสหสัมพันธ์ของเจตคติที่มีต่อพฤติกรรม และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมไว้ว่า นำหนักความสัมพันธ์เชิงสัมพัทธ์อาจเปลี่ยนแปลงได้จากพฤติกรรมหนึ่งไปอีกพฤติกรรมหนึ่ง และจากสถานการณ์หนึ่งไปสู่อีกสถานการณ์หนึ่ง และในบางพฤติกรรมพบว่า เจตคติที่มีต่อพฤติกรรม (AB) และการรับรู้ความสามารถ ในการควบคุมพฤติกรรม (PBC) มีอิทธิพลต่อเจตนาเชิงพฤติกรรม (I) มากกว่าการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (SN) ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นจึงมีความสมเหตุสมผลที่ว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงนั้นไม่ส่งผล

ต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมหรือความตั้งใจที่จะใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์

2. เจตนาเชิงพฤติกรรมมีผลกระทบทางตรงต่อพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta = 0.543$) และมีความสัมพันธ์กันในทางบวก นั่นคือกลุ่มตัวอย่างที่มีเจตนาหรือความตั้งใจที่จะใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์สูง มีแนวโน้มที่จะใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์สูงด้วย ในขณะที่เดียวกันกลุ่มตัวอย่างที่มีเจตนาหรือความตั้งใจที่จะใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ต่ำ มีแนวโน้มที่จะใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ต่ำ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนที่เสนอว่าความสำเร็จในการกระทำพฤติกรรมส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลักคือเจตนาเชิงพฤติกรรม โดยเจตนาเชิงพฤติกรรมในทฤษฎีเป็นปัจจัยสูงใจที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ซึ่งมีความใกล้ชิดกับพฤติกรรมและเป็นตัวทำนายพฤติกรรมได้อย่างเที่ยงตรง ประกอบกับการทำนายพฤติกรรมจากเจตนาจะต้องแน่ใจว่าการวัดเจตนาและพฤติกรรมนั้นมีความสอดคล้องกัน ในความจำเพาะทั้ง 4 คือ การกระทำ (Action) เป้าหมาย (Target) สถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อม (Context) และเวลา (Time) [6]

ภาพที่ 2 แสดงอิทธิพลทางตรงของเจตนาเชิงพฤติกรรม (I) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง (PBC) ที่มีต่อพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์

ด้วยเหตุผลนี้ผู้วิจัยจึงดำเนินการสร้างแบบสอบถามการวัดเจตนาเชิงพฤติกรรมที่มีต่อการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ภายใต้เงื่อนไขของความจำเพาะทั้ง 4 ประการ ซึ่งส่งผลให้การทำนายพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์มีความแม่นยำขึ้น และเจตนาหรือความตั้งใจนี้จะนำไปสู่แนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมในที่สุด หากพิจารณาจากผลการวิจัยที่ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนเป็นกรอบในการอธิบาย ก็ปรากฏผลที่สอดคล้องกัน ดังงานวิจัยของไอเซนและมัทเดน [10] ได้ศึกษาพฤติกรรมการมาเรียนในวิชาหนึ่ง และศึกษาเป้าหมายพฤติกรรมในการได้เกรดเอ โดยวิเคราะห์ผลที่ชี้ให้เห็นถึงอำนาจการทำนายของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล และทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน โดยศึกษาถึงสองครั้งและผลการศึกษา พบว่าเจตนาเชิงพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญในการวัดทั้งสองครั้ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริวรรณ โพธิ์วัน [11] พบว่าเจตนาในการบริโภคอาหารเพื่อการออกกำลังกายสามารถอธิบายพฤติกรรมบริโภคอาหารเพื่อการออกกำลังกายได้ร้อยละ 15.70 และมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ 0.05 และงานวิจัยของวรรัต สินวัต [12] ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอลโดยใช้ตัวแปรจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล พบว่าความตั้งใจหรือเจตนาเชิงพฤติกรรมต่อการพนันฟุตบอลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมพนันฟุตบอลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

นอกจากเจตนาที่จะกระทำพฤติกรรมเป็นสาเหตุประการหนึ่งของการกระทำพฤติกรรมโดยทั่วไปแล้ว ถ้าบุคคลมีความตั้งใจมากเพียงใดก็จะพยายามมากขึ้นเพียงนั้น แต่ในความเป็นจริงการที่บุคคลจะกระทำพฤติกรรมหนึ่งพฤติกรรมใดไม่ได้ขึ้นอยู่กับเจตนาที่จะกระทำพฤติกรรมอย่างเดียว ยังมีปัจจัยอื่นๆ มากมายที่เป็นอุปสรรคเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งถ้าบุคคลสามารถควบคุมอุปสรรคได้ โอกาสที่จะกระทำพฤติกรรมจริงจะเกิดขึ้นได้ ดังนั้นความสำเร็จในการกระทำจะขึ้นอยู่กับเจตนาเชิงพฤติกรรมและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคล [7] และจากผลการวิจัยยังพบว่า การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ ส่งผลกระทบททั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยส่งผลกระทบทางตรง

ต่อพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ($\beta = 0.353$) และส่งผลกระทบทางอ้อมโดยผ่านเจตนาเชิงพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($\beta = 0.463$) และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ในทางบวก นั่นคือ ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ตัวเอง มีความสามารถในการควบคุมตนเองได้มาก ก็มีแนวโน้มจะใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์มาก ในขณะที่เดียวกันถ้ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ตัวเองมีความสามารถในการควบคุมตนเองได้น้อย ก็มีแนวโน้มจะใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์น้อย

จากทฤษฎีได้เสนอว่า เจตนาและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง ร่วมกันทำนายพฤติกรรม โดยการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง ไม่ต้องผ่านเจตนาถ้าบุคคลมีการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองที่ตรงกับความเป็นจริง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองจะช่วยเพิ่มความแม่นยำในการทำนายพฤติกรรมได้มากขึ้น และจากผลการวิจัย พบว่าเจตนาเชิงพฤติกรรมและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง ร่วมกันทำนายและอธิบายพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ได้ร้อยละ 73.30 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

โดยที่การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์รองจากเจตนาเชิงพฤติกรรม ผลการวิจัยในส่วนนี้สอดคล้องกับแนวคิดของไอเซน [7] ที่ว่า ถ้าบุคคลมีการรับรู้ความสามารถในการทำพฤติกรรม เขาก็จะกระทำพฤติกรรมนั้นได้และพยายามที่จะกระทำพฤติกรรมดังกล่าวให้สำเร็จ แต่ในบางกรณีการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองในการที่จะกระทำพฤติกรรมหนึ่งๆ อาจไม่สามารถสะท้อนพฤติกรรมการควบคุมได้อย่างแท้จริง ถ้าบุคคลมีข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำพฤติกรรมน้อย หรือทรัพยากรที่มีอยู่อาจเปลี่ยนแปลงไปภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว การรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองจะเพิ่มความแม่นยำในการควบคุมพฤติกรรมน้อย

จากผลการวิจัยยังสามารถสะท้อนได้ว่า ยังมีปัจจัยอื่นๆ เช่น ปัจจัยภายใน ได้แก่ ความต้องการค้นคว้า การอยากทดลองใช้ เป็นต้น และปัจจัยภายนอก ได้แก่ ทรัพยากรและโอกาส เช่น เงิน สถานที่ ผู้อื่น เป็นต้น ที่เข้ามาอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์นอกเหนือจากเจตนาเชิงพฤติกรรมด้วย ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของดุชฎี โยเหลาและประทีป จินรี [13] ที่ว่า ถ้าเราสนใจพฤติกรรมทางสังคมที่ต้องอาศัยทักษะ โอกาส เงิน เวลา หรือความร่วมมือของบุคคลอื่นๆ ก็ควรเพิ่มตัวแปรด้านการควบคุมพฤติกรรมและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองในกรอบแนวคิดของการวิจัยด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของลัดดาวัลย์เกษมเนตร และคณะ [14] ที่พบว่าการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองสามารถอธิบายและทำนายพฤติกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำในกลุ่มแม่บ้านและเยาวชนที่อาศัยอยู่ริมคลองแสนแสบ รองจากความตั้งใจอนุรักษ์แหล่งน้ำ และงานวิจัยของศิริวรรณ โพธิ์วัน [11] ยังพบว่า เจตนาในการบริโภคอาหารเพื่อการเล่นกีฬา และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมบริโภคอาหารเพื่อการเล่นกีฬาร่วมกันอธิบายพฤติกรรมบริโภคอาหารได้ร้อยละ 21.10 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะในงานวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งจากผลการวิจัยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญที่มีความใกล้ชิดกับนิสิตระดับบัณฑิตศึกษานอกเหนือจากเจตนาหรือความตั้งใจที่เกิดจากตนเอง ซึ่งตัวแปรเชิงสาเหตุดังกล่าวคือการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง มีผลกระทบต่อเจตนาและพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์มากที่สุด รองลงมาคือทัศนคติต่อการใช้อีวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งนิสิตส่วนมากให้ความสำคัญการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเองว่าเป็นการยาก

หรือง่ายที่จะใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยเป็นการสะท้อนจากประสบการณ์ในอดีต และการคาดคะเนปัจจัยส่งเสริม หรือขัดขวางในการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ ความจำเป็นต้องใช้เพื่อหาข้อมูลความรู้ที่ทันสมัย เป็นต้น ดังนั้นในการสนับสนุนให้เกิดการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น ควรมีการร่วมกันสำหรับสถาบันสังคม ที่สำคัญคือสถาบันการศึกษา เพื่อสนับสนุนด้านการอำนวยความสะดวกในการเข้าใช้แก่นิสิตโดยต้องร่วมกันสร้างทัศนคติที่ถูกต้อง สร้างฐาน วิจัยเกี่ยวกับประโยชน์และข้อดีของการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์

โดยสถาบันทางสังคมซึ่งได้แก่ สื่อแขนงต่างๆ อาจนำเสนอข่าวหรือเรื่องราวที่ประชาสัมพันธ์กระตุ้นให้นิสิตเกิดความสนใจ อยากลองใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ หรือจัดให้มีการนำเสนอข้อมูล การแสดงทัศนะ การจัดอบรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นการชี้แนะให้วารสารอิเล็กทรอนิกส์และเป็นการปลูกฝังให้เกิดทัศนคติว่าการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ช่วยให้เกิดการค้นพบองค์ความรู้ที่ทันสมัย และสามารถนำไปใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงทางวิชาการที่มีคุณภาพสำหรับงานทางด้านการศึกษางานวิจัยได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ในการศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศอื่นๆ เช่น การใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Book) การใช้ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ (Electronic Thesis) เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อสรุปในภาพรวมว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้สารสนเทศและศึกษาพฤติกรรมอื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อเป็นการทดสอบความสามารถของทฤษฎีร่วมด้วย

2.2 ควรคำนึงถึงตัวแปรอื่นที่ผู้วิจัยไม่ได้ทำการศึกษา เพื่อให้เกิดข้อค้นพบใหม่ๆ อาจเป็นตัวแปรทางคุณลักษณะความแตกต่าง

ของกลุ่มประชากร ซึ่งมิงงานวิจัยอื่นๆ ที่บ่งชี้ว่ามีความเกี่ยวข้องหรือมีผลต่อพฤติกรรมการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การยอมรับนวัตกรรมตามทฤษฎีของโรเจอร์ และชูเมคเกอร์ อาจทำการศึกษาปัจจัยพื้นฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องตามทฤษฎี เช่น อายุ กลุ่มสาขาวิชา ระดับการศึกษา เป็นต้น

2.3 ในการทำการวิจัยครั้งต่อไปอาจทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในกลุ่มสาขาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ เป็นต้น เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมมากกว่านี้

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ 2552

เอกสารอ้างอิง

- [1] วราวุธ ผลนันท์. (2536). *งานวารสารและหนังสือพิมพ์ในห้องสมุด*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- [2] สุริทอง ศรีสะอาด. (2547). *วิวัฒนาการของวารสารอิเล็กทรอนิกส์*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- [3] อัมพร ขาวบาง. (2547). *การใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ของอาจารย์สาขาวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์สุขภาพและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหิดล*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [4] Ajzen, Icek. (1988). *Attitudes Personality and Behavior*. Chicago: Dorsey.
- [5] นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL) : สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [6] Ajzen, Icek. & Martin, Fishbein. (1980). *Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- [7] Ajzen, Icek. (1991). The Theory of Planed Behavior. In *Organizational Behavior and Human Decision Process*. 50: 179-211. New York: Academic Press.
- [8] วราพรรณ อภิสุภะโชค. (2548). *การใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ของอาจารย์ และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [9] เสาวนีย์ ศิริบำรุง. (2546). *รายงานการวิจัย เรื่อง การใช้ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ScienceDirect ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและอาจารย์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. ฝ่ายหอสมุดคุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.
- [10] Ajzen; & T.J. Madden. (1986). Prediction of Goal-Directed Behavior Attitude, Intention and Perceived Behavioral Control. *Journal of Experimental Social Psychology*. 22: 453-474.
- [11] ศิริวรรณ โพธิ์วัน. (2546). *ความสัมพันธ์ระหว่างเจตนาในการกระทำพฤติกรรมการบริโภคอาหารเพื่อการเล่นกีฬาและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารเพื่อการเล่นกีฬาของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร วิชาการศึกษาชั้นสูง วิทยาลัยพลศึกษาในเขตภาคกลาง ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [12] วรวิทย์ สีนัด. (2546). *การศึกษาพฤติกรรมพนันฟุตบอลโดยใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [13] ดุษฎี โยเหลา; และ ประทีป จินี. (2539). *ปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมอนุรักษ์น้ำของครูประถมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร*. รายงานการวิจัยสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [14] ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร; และคณะ. (2546). *วิถีชีวิตและพฤติกรรมอนุรักษ์แหล่งน้ำของแม่บ้านและเยาวชนริมคลองแสนแสบ*. รายงานการวิจัยฉบับที่ 90 กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.